

1708.

1. Grottmannus, Melch. Vethmerus: De jure assecurationis
2. Klotz, Wilhelmus: De usufructu conjugum statuta-
ris, cum primis Francofurtensi.
3. Mollenbecius, Bernh. Ludovicus: De Haditione syula-
lica.
4. Weberus, Immanuel: De crimine adulteriorum ^{gatorum}
vinorum
5. Weberus, Immanuel: Jus hominis circa se ipsum.
Commentatio ad . . . Pappendorffii P. I. C. V. de officio.

1709.

1. Berkam, Joh. Tacatus, de: De conditione ac causae
2. Brockelmann, Hermannus Henricus: De concursu plu-
rimo in feudis
3. ^{ant} Grottmannus, Melch. Vethmerus: De necessaria ultima-
rum voluntatum praedictione, 2 Sept. 1709: 1757.

4. Hertius, Ioan. Nicolaus: De commentitiis apertis
et paragi distinctione in Rom. Germ. imperii princip.
partibus profanis et comitatibus.

5. Hertius, Ioan. Nicolaus: De renovato Rom. Germanici
imperii et regni Bohemiaci nexu.

6. Hertius, Ioan. Nicolaus: De pluribus hominibus
personam unam gerentibus

7. Wucherer, Conrad Christ: De legibus fundamentalibus
in genere, et singulatim in imperio Romano Germanico

1710

1. Hertius, Io. Nicolaus: Notitia veteris Francorum
regni usque ad excessum Ludovici Tric.

2. Hertius, Io. Nicolaus: De divisione regnorum
vel quasi.

3. Hertius, Io. Nicolaus: Spidipuides proemissuae
juris Germanicarum.

4. Hinz, Barthold Gumbert: De votum concurentium
antelatione

5. Maack, Johann Antonius: Intrajudicialia comoral
Imperialis

6. Nitzsch, Ludovic. Gregor: De foro privilegiato

7. Pfifferting, Fr. Georg: De desertione vadinouū

8. Waelcker, Simon Tobias: De con- et disconsensatis
juris communis et Statuterii Norimburgensis, quoad
materiam inventuris

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

JU

IN

DN

JCT

IN

FR

18
31.
1209.7
13752
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA

DE

LEGIBUS FUNDAMENTALIBUS IN GENERE,
ET SINGULATIM IN IMPERIO ROMANO
GERMANICO.

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRANCISCO ERNESTO,

HASSIÆ LANDGRAVIO, PRINCIPE HERS-

FELDLÆ, & Reliqua.

JUVENTUTIS PRINCIPE,

EX DECRETO ET AUCTORITATE

INCLUTÆ FACULTATIS JURIDICÆ

IN ILLUSTRIS HAC LUDOVICIANA

PRO LICENTIA

SVMOS IN VTROQUE IVRE HONORES

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CAPESSENDI,

PLACIDÆ

EXCELLENTISS. ACADEMIÆ PROCERUM

DISQUISITIONI SUBMITTIT

DIE JULII. ANN. MDCCIX.

CONRAD. CHRIST. WUCHERER,

ULMENSIS.

GISSÆ-HASSORVM,

Typis JOH. REINHARDI VULPII, Acad. Typegr. Ord.

UNIVERS.
VHALIE

31
22

DISSERTATIO IN AULICIS JURIDICIS

LEGIBUS FUNDAMENTALIBUS IN GENERE
ET SINGULARI IN IMPERIO ROMANO
GERMANICO

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO
D. ERNESTO ERNESTO
HABITANTE LANDGRAVIATU PRINCIPALIS

IN AULICIS JURIDICIS
MAGISTRO CONRADO CHRISTO WUCHERER

PRO LICENTIA
ACADEMIAE
SUBMITTIT

CONRAD. CHRIST. WUCHERER

DISSERTATIO INAUGURALIS

de

Legibus Fundamentalibus in genere, &
singulatim in Imperio Romano-Germanico.

PRÆFATIO.

CUm ex auctoritate illorum, quorum monitus etiam mihi pro imperio sunt, testimonium studiorum in Academiis transactorum mihi in patriam reportandum sit, placuit Illustre Academiæ hujus & Torum Collegium adire, & ab eo modestè petere, ut ad consuetam Candidatorum Juris Examina admitterer, & si me dignum inveniret reputaret, honore Juris Licentiati me gratiosè donaret. Eam ob rem themapro more elaborandum suscepi, idque de Legibus Fundamentalibus cum in genere, tum singulatim de illis, quæ in Imperio Romano Germanico habentur. Quamquam enim in argumento hoc non sit ea raritas, quæ requiri in Dissertationibus hujusmodi consuevit, tamen id propterea non displicuit, maxime cum uberem ad disceptandum materiam præbere aptum sit, & non pauca disquisitione dignissima contineat. Ut autem libenter fatear, me dignitati ejus non ubique satisfecisse, tamen & id ætati meæ ab æquis rerum estimatoribus facile condonatum iri confido. Sit igitur Bono cum Deo

A 2

CAPUT

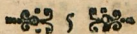

CAPUT I.
De Legibus Fundamentalibus in Genere.

§. I.

Leges Fundamentales haut dubiè dictæ sunt à fundamento, quod primo loco ponitur, & cui tota ædium structura innititur. Nimirum & hisce legibus summum imperium, quod vita quasi & anima civitatis est, fundatur, & in ordinem redigitur. Polonica pacta conventa vocant, non ineptè, quoniam non nisi conventionione fiunt. Quamquam ea non tantum circa jura summæ potestatis versantur, verbi gratia circa bella, fœdera, judicia, collationes Magistratuum, Legationes, monetam, & quæ sunt hujus generis; verum etiam circa alia, quæ ad publicam utilitatem promovendam pertinent, qualia sunt de Castellis aliquot novè excitandis,

dis, de bonis regis augendis, vel imminuendis, ut notavit Christophorus Hartknochius *L. 2. de Polon. c. 2. §. 2.* Cujusmodi leges potius publicæ dicendæ, generali vocabulo, quam fundamentales, ut vocabulum hocce vulgo hodie accipi consuevit.

§. II.

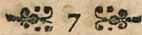
Notandum autem, Leges Fundamentales nonnisi improprie leges dici: nam ut plurimum conduntur in ipsa summæ potestatis constitutione, adeoque antequam summum imperium existit; leges autem proprie dicte feruntur à summo imperante. Leges tamen insigniri possunt vel ratione effectus, quoniam vim legum habent, & summum imperantem perinde adstringunt; vel ut pacta quoque leges dixere Romani, quod patet exemplo legis commissoriæ. Quo & vulgatum illud pertinet: Pacta dant legem contractibus. Enimvero cum nihil vetet, pacta etiam certo aspectu esse leges proprie tales. Etenim ut H. Grotius *L. 2. de Jure Belli & Pacis c. 14. §. 9.* recte observavit, possunt quædam esse mixta ex contractibus & legibus, ut contractus cum summo Rege aut publicano factus, qui simul pro lege publicatur, quatenus ei insunt, quæ subditis observanda sunt. Igitur & hoc intuitu leges fundamentales in propria notione leges esse possunt. Quod liquidissime intelligitur exemplo Capitulationis Imperatoris in Imperio Romano Germanico, quæ quantum Imperatorem attinet, pacta sunt, ut infra in loco ostendam: At leges proprie sunt, quatenus summorum in Imperio judiciorum Consilarii secundum eas judicare jubentur, ut ex ordinationibus Augustissimi Judicii Aulico-Cæsarei constat.

A 3

§. III.

Leges Fundamentales propriè definiendas putat Ulricus Hubertus *L. 1. de Jure Civitat. sect. 3. c. 5. §. 21. Constitutiones, quæ in fundando imperio ante plenam ejus translationem stabiliuntur, ut juxta eas Respublica exerceatur.* Ubi illud observandum, etiam post translationem summi imperii posse aliquando Leges fundamentales constitui, quod usivenit post bella civilia. Id quod iterum patescit exemplo Imperii Romano-Germanici, in quo Instrumentum Pacis Westphalicæ post bellum illud ferale, quo universa Germania per annos triginta exarserat, pacta exhibet, quæ Imperium pro legibus fundamentalibus agnoscit. Quid etiam si Rex ultro post susceptum Imperium in pacta descendat, quibus potestati suæ detrahi patiatur? Quare simplicius Leges Fundamentales definiendas existimarem *jura, quibus modus summæ potestati per conventionem ponitur.* Jura dixi: nam ex pactis & contractibus jus nascitur. Potestati autem summæ poni debent: Quod si enim ad alia Reipubl. negotia pertineant, puta circa res importandas vel exportandas & similia, leges potius publicæ, quàm fundamentales censeri debent.

Leges Fundamentales, in laxa earum significatione, dividi in expressas & tacitas, non repugnat Ulricus Hubertus *d. l. §. 15. seq.* Ad has refert, quæ tacitè in Imperio omni excepta intelliguntur, qualia sunt: *salvam civibus libertatem personarum rerumque suarum dominium esse debere; Imperantem summum nihil posse de Imperio* ultra

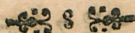

ultra terminos vitæ statuere, nisi id habeat in patrimonio; civitatem in partes subjectivas non distrahendam, id est, ex una civitate non fieri duas; mares sceminis, primogenitos minoribus natu in regnis successivis & non patrimonialibus esse præferendos. Enimvero cum hæc & alia ejus generis non summa potestatis jura, sed modum habendi summam potestatem, circa quem regulariter summo imperanti jus nullum competit, respiciant, meo judicio minus recte legibus fundamentalibus accensentur. Plane ut nec illæ recte ad eas referri queunt, quæ virtute ipsa insunt officio summorum Reipubl, Rectorum, puta ut in Rep. civili eorum, qui reguntur, utilitates æquè intendant ac suas, ut jus & justitiam subditis administrent, & similia. Neque refert, an hujusmodi expressè promittant, aut ad earum obligationem jurejurando se adstringant: habet enim hic locum illud Jctorum: quæ tacite insunt, si expressè adjiciantur, effectum juris nullum producere.

§. V.

Melior est divisio H. Grotii *L. 1 de J. B. & P. c. 3.*
 §. 16. scribentis, promissorum, quæ Reges faciunt civibus suis, sive legum fundamentalium, obligationem cadere vel in exercitium actus, vel in ipsam facultatem, quod exemplo declarari potest. Si enim Rex belli inferendi jus non habeat, nisi cum consensu Ordinum, facultas ipsa ei adempta censetur: quod si vero modus belli gerendi circumscribatur, aut restringatur, id ad exercitium actus pertinet.

§. VI.

§. VI.

Porro quædam Leges fundamentales sunt simpli-
ces; quædam expresse adjunctam habent clausulam le-
gis commissoriæ. Harum vetus exemplum est apud
Agatarchidem de rubro mari ex interpretatione Lauren-
tiii Rhodomanni de Sabæorum Rege: *Rex toti genti im-
perans prerogativam habet in consensu à populo scitam,
quæ honore suo præditam, quæ muneris omnino expertem.
Honore enim Regem dignantur, quod multis imperitat &
libero qua decernit arbitrio agit, nulli subjectus censuræ.
Exsors vero est & quolibet privato inferior, quod accepta
regni cura, regale egredi palatium ei nefas, secus si fiat, la-
pidibus à populo obruitur.* Ita enim antiquum jubet Ora-
culum. Adde Diodor. Siculum L. 3. biblioth. c. 47. De
Stephano Poloniæ Rege memorat Thuanus L. 62. ad A.
1517. promississe, ut si ulla in parte jura, libertates, privile-
gia populi Polonici violaret, ab omni jure, quod in Regno
habeat, excideret, & Proceres à fide & obedientia,
quam ei legitimo Regi deberent, solverentur. Et in
pactis conventis cum Joanne Casimiro, Rege Poloniæ,
cautum apud Joachimum Pastorium L. 4. *Histor. Polon.
plenior. p. 226.* Quod si (id quod Deus avertat,) juribus,
privilegiis, conditionibus istis vim fecerit, aut obsequii
omiserit, cives utriusque gentis à fide & obsequii nexu,
secundum Legem 1560. liberos & solutes fore. Adde
Piascium in *Chronico ad A. 1607.* Similis quondam Bra-
bantinorum fuit lex sive pactum cum Principe, ut ex Hu-
gonis Grotii Annalibus Belgicis refert Magificus Dn.
Hertius, Patronus & Præceptor meus, nunquam satis
deve-

devenendus, *Part. 2. Elem. Prud. Civil. Sect. 14. §. 3.*
 At cum in electione D. LEOPOLDI M. gloriolissimæ
 memoriæ Imperator. idem pactum Capitulationi in-
 ferendum pertenderunt quidam Electores, graviter resti-
 tit Saxoniz Electoris Legatus, teste Pufendorfio *L. 7. Re-
 rum Brandenburg. §. 26. 36. 37.*

§. VII.

Cæterum ante ad causas quam veniam, præliban-
 da quæstio, an Leges Fundamentales in civitate vim ha-
 bere possunt? Quod nonnulli negant propterea, quo-
 niam Reges à Deo constituentur, isque ipsis munus suum
 recte gerendum injungat, id quod sine exercitio summi
 Imperii fieri nequeat: igitur eo ipso Deum censeri con-
 tulisse Regibus certam velut mensuram potestatis, cu-
 jus partem neque ipsi, ut deleatur aut circumscribatur,
 pati debeant: neque populus id recte postulare, aut ad
 idem Regem adstringere queat. Non magis quam ho-
 nestè inter maritum & uxorem tale pactum iniri potest, ut
 ille ad hujus furtivos amores conniveat. Enimvero uti
 non satis probata est hypothesis illa, summam potesta-
 tem Regibus à Deo immediate conferri, cum tota civi-
 tatis constitutio sit productio populi, inanis futura, si
 potestate ad id necessaria non simul ab eodem populo
 instrui posset, v. quæ contra hypothesis illam disputavit
 Pufendorfius *L. 9. de Jure N. & G. c. 3. §. 1.* Magnif. D.
 Hertius *Dissert. de modis constituendi civitates, sect. 2. §.*
3. & 4. Ita quod inde deducitur, nullo negotio colla-
 bescit, v. idem Pufendorff. *d. l. 7. c. 6. §. 9.*

B

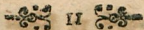
§. IIX.

§. IIX.

Aliter vero eas, si tantum decerpant quædam summa potestatis jura, impugnat Thomas Hobbesius *c. 6. de Cive §. 17. c. 7. §. 17. & Leviathan. c. 18.* quoniam hac ratione fiat, ut civitas sibi metipso obligetur, id quod absurdum merito censeri debeat, & proinde pacta hujusmodi esse invalida & irrita. Enimvero quod absurdum ipsi videtur, non est in substantiis compositis, idem agere in seipsum, diverso tamen respectu; id quod exemplo hominis liquidum fit, cujus partes in se mutuo, & tota anima in corpus, & corpus in animam, & corporis pars una in aliam agunt. v. quæ adversus hanc Hobbesii doctrinam pluribus disseruerunt laudatus supra Huberus *de Jure Civitat. L. 1. Sect. 3. c. 4.* Richardus Cumberland. *disquisit. de Lege nat. p. 396. sq. p. 411. sq.* jam cit. Pufendorf. *d. l. 7. c. 2. §. 9. & sequ.*

§. IX.

Finis Legum Fundamentalium in propatulo est, nimirum, ut bene docet cit. Pufendor. *d. l. 7. c. 5. §. 9.* hominis unius judicium in dispiciendo eo, quod salutis publicæ expedit, facile decipi potest, neque omnibus ea est animi firmitas, ut in tanta libertate libidines rationi oblectantes compefcere queant. Igitur multis populis consuetum fuit visum, tantam potestatem non ita absolute committere unius hominis judicio, ab erroribus non immuni, & arbitrio in plura flexili, sed certum modum imperii gerendi præscribere. Postquam imprimis fuit animadversum, certa instituta, modumque negotia expediendi

pediendi genio populi, & statui civitatis optimè congruere. Neque ista imperii limitatione fit injuria Principibus, qui sponte populi ad id fastigii extolluntur. Nam si grave videbatur, imperium accipere, quod pro arbitrio gerere non possunt, licebat illud recusare.

§. X.

Causa efficiens Legum Fundamentalium sunt ille, qui suscepit summum Imperium, sive unus ille sit, sive pauci, & Ordines sive Concilium populi, stipulantes invicem & promittentes. Nam si Rex aliquis ultro se determinet aut adstringat ad negotia civitatis hoc vel illo modo expedienda, eo ipso leges fundamentales haut conduntur: quoniam ejusmodi professiones non jus tollunt, sed tantum voluntatem ejus declarant. Ut proinde valeat heic illud Philosophorum: à negatione actus ad negationem potentiz non valere consequentiam. Sic si Rex causam propriam sive se attinentem judiciis suorum civium submittat, si locum habet illud Plinii in Pannegyrice: *Dicitur auctori sive etiam Procuratori tuo, in Jus veni, sequere ad tribunal*, non ideo absolutus esse desinit. Sic si Rex nolit quosdam actuum suorum valere, nisi Senatus approbaverit, non adimit sibi quidem jus, eam legem mutandi; statuit enim id propterea, ut importunæ flagitationes eludantur, & si quid in speciem indulget, senatus rescindat. Quo pertinet constitutio Gratiani Valentiniani & Theodosii Augustorum in *l. 1. C. de petitione bonorum sublata*, ne quisquam publicata ob crimen Majestatis bona petere sibi audeat, & ne Rescripto quidem suo adversus formam latæ hujus aliquid loci re-

linquatur: quoniam, inquit, plerumque ita in nonnullis
causis inverecunda petentium inhiatione constringimur,
ut etiam non concedenda tribuamus. Plane ut Antio-
chus id nomen tertius, Syriæ Rex, Magistratus suos pare-
re sibi vetuit, si quid legibus adversum jussisset, teste
Plutarcho in *apophthegm.* Zeno Imperator in l. 2. C. *si*
nuptia ex Rescripto petantur, rescriptum quod matrimo-
nii cum fratris aut sororis filia gratiam fecit, nullius
esse valoris voluit. Add. l. 1. C. *eod.* quam ad l. 1. C. *Theo-*
dof. ejusd. tituli. Jacobus Gothofredus ex professio expli-
cat, l. 3. & l. 7. *de precib. Imperat. offerend. l. 1. & l. 3. C.*
de Rescriptis juri contrariis. Porro si Rex negotia Rei-
publ, non pauca ad conventum populi rejiciat, & in eo
consultationes instituat, nihil ejus summæ potestati de-
cedit, si conventus ejus potestas nonnisi fiduciaria & de-
pendens est, ita ut suffragia populi tantum consilii vicem
obtineant. Cujusmodi conventus veterum Francorum
fuisse, præclare docuit Henricus Eæcler. in *Rebus Seculari-*
b. Seculi IX. & X. sub Carolo M. p. 19. & sub Lothario p. 107.
Adde alia exempla apud Pufendorfium L. 7. *de J. N. &*
G. c. 8. §. 12.

§. XII.

Objectum ex supradictis facile intelligi potest,
dum summo imperanti per Legem Fundamentalem
unum aut alterum jus summæ potestatis vel prorsus adi-
mitur, vel relictæ juris exercitium restringitur. Notan-
dum autem, negotia, quæ in administranda Republica
occurrunt, duplicis potissimum generis esse: nam de
quibusdam in antecessum potest constitui, ideo quod
quan-

quandocumque eveniant, eandem habent naturam ac indolem: de quibusdam autem non nisi ex presenti tempore iudicium ferre licet, Reipubl. expediant, nec ne, ideo quod, quæ illa comitantur, prævideri nequeunt. Circa utraque autem Leges fundamentales condici possunt; illic quidem, dum summo imperanti certa norma præscribitur: heic vero, dum is populi vel Procerum Concilium consulere iubetur. Quod exemplis illustrat laudatus Pufendorfius *d. c. 6. §. 11.* Cæterum si de Juribus summi Imperii nihil statuatur, sed de aliis ad Rempublicam pertinentibus rebus, leges eæ potius publicæ dicendæ, quàm fundamentales, nisi hoc vocabulum in laxa significatione usurpetur.

§. XII.

Forma sive modus constituendi Legem Fundamentalem sit per mutuam conventionem. Nimirum pactiones duæ sunt, quibus civitas aliqua constituitur, aut in dubio constitui censetur. Primum pactum est singulorum cum singulis de mutua conjunctione cum voluntatum, tum virium: alterum de summi Imperii translatione sive in personam unam, sive in cœtum unum: ut pluribus docuit Magnif. D. Hertius *dissert. de modis modis constit. civit. sect. 1. §. 2. & 3.* Circa translationem autem hanc varia solent pacta interponi, ex quibus leges fundamentales resultant. Equidem Jacob. Lampadius *part. 3. de Rep. Rom. Germ. c. 2. §. 12.* in legibus fundamentalibus nullam iniri conventionem contendit. Ecquid enim conventionis est, inquit, si de re mea tibi indebitè danda pacisceris? Ecce vendo tibi fundum tertia parte

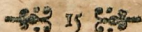
B 3

detra-

deducta : numquam de parte neque vendita neque tradita convenisse judicabor? Enimvero falsum est, heic conventionem fieri de re indebita: quando enim de summa rerum transferenda agitur, universe ea cum suis partibus, ob naturalem jurium majestatis nexum, translata intelligitur, nisi aliud actum fuerit, hoc est, nisi aliud convenit. Adde quæ jamdudum contra hanc Lampadii subtilitatem disputavit Hermann. *Conring. in annot. p. 124. sequ.*

§. XIII.

Effectus Legum Fundamentalium haud dubie est obligatio, per quam summa potestas delibatur, vel in partes scinditur. Equidem sunt, qui putant per pacta nihil decedere summitati, sed amplitudini. v. Joann. Limnæus in *proleg. ad Capitulat. Caesar. Sect. 8. num. 22. D. Strauchius Exercit. exoter. 4. §. ult.* Quo pertinet etiam distincta consideratio majestatis, quæ Lampadium auctorem habet. Enimvero cum summæ potestatis ratio non tantum consistat in summitate, hoc est, ut Rector Reip. sit *divus et unus*, sive neminem superiorem agnoscat, sed & ut illa, velut totum potestativum, suis constet partibus, negari vix poterit, si leges fundamentales quædam jura summo imperanti adimant, aut in eorum confortium alios pari jure admittant, Remp. fieri irregularem, mixtam puta vel hujus generis. Bene Herm. *Conringius ad part. 3. Lampad. c. 2. §. 12.* contra Limnæum disputans, *Sole*, inquit, *ipso est clarius, quicquid cohibet liberam agendi facultatem, illud intra certos limites facultatem illam cogere: ut & Capitulationis leges quasque præscribere*

scribere quamplurima, eaq̄ pertinentia ad Reipubl. regimē, à quibus agendis Rex debeat abstinere. Is vero demum est absolutus & sui juris Rex, qui est *arbitrarius* & legibus positivis omnibus solutus, ita ut in arbitrio ejus sit subicere se legibus nec ne, & quamdiu velit, manente scil. libera facultate, quovis momento legi iterum se subducendi. Qualis libertas per Capitulationes tota tollitur. Quodsi pactis illis vel promissis jusjurandum accedat, firmior redditur obligatio. Solum autem jusjurandum de imperio recte & ex usu Reip. administrando per se summam potestatem non minuit, neque populus vindex perjurii constituitur, nisi ei pacto expresse tale quid tribuatur, neque alium in finem juramenta talia consueverunt præstari, quam ut Reges metu divinæ iræ in officio contineantur. Illud memorabile est, quod Petrus Suavis si-
ve potius P. Sarpus L. i. Concil. Tridentini observavit: Sede vacante solere Cardinales capita quadam reformando Pontificio Regimini in formulam redigere, qua singuli se exacte observaturos jurant, si forte ipsi Pontificatum obtineant. Licet omnium atatum experimentis testatum sit, nemini propositum juramento stare, quod statim ab electione in Pontificem profiteantur, se non potuisse obligari, vel ipsa assumptione in Pontificatum solutos sacramenti religione. At hoc est ludere, ut pueri solent, astragulis. Cæterum H. Grotius d. supra loco actum dicit nullum fieri, si obligatio legis cadat in ipsum facultatis actum; sin in exercitium tantum, esse injustum. Quod non nihil impugnat Pufendorf. d. L. 7. c. 6. §. 12. Verum exemplum, quo hic utitur, non pertinet ad exercitium juris, sed ipsum jus efficit.

CA.

CAPUT II.

De Legibus Fundamentalibus singulatim in Imperio Rom. German.

§. I.

Explicatâ pro instituti mei modo Legum Fundamentalium indole in genere, dispiciendum nunc mihi est de Legibus Fundamentalibus Imperii Romano Germanici. Inter illas primo loco poni solet Aurea Bulla Caroli IV. eam enim expressè hac appellatione insignit post Heigium D. Gabriel Schvveder *Introducet. in Jus public. part. general. c. 2. §. 3.* Eoque pertinere videtur Recessus Imperii Wormatiensis A. 1521. pr. ubi dicitur: *daß darauff / als auff einer Grundfeste / das N. Röm. Reich ruhe.* Accedunt elogia, quibus A. B. mactari consuevit: audit enim nervus firmissimus pacis publicæ; firmamentum, propugnaculum, murusque tranquillitatis, & pacis in Imperio; firmissima Imperii Romani petra, super qua etiamnum majestas & pax ejusdem tutò quiescit; unicum atque adamantinum vinculum, quo tenue hoc atque exangue corpusculum constringitur, quoque salus & dignitas Imperii continetur; verissimum Imperii nostri palladium. Quæ & alia nominibus auctorum firmat

Li.

Limnæus in Obs.preliminaribus a d A. B. Observat. 7.
 Enimvero si in propria notione, de qua supra egi, leges
 fundamentales sumanter, Aurea Bulla vix id nomen
 sustinere poterit: neque enim restringit jura Imperato-
 ris, sed præcipuè præscribit, quemadmodum electio
 in Imperio fieri debeat, quæ jurasint Vicariorum Imperii
 mortuo Imperatore, quæque jura Electorum Ecclesia-
 sticorum pariter ac profanorum. Lex igitur potius pu-
 blica est, quæ, ut illa ferebant tempora, multum profuit
 ad pacem qualemcunque in Imperio firmandam stabi-
 liendamque. Sane nec pax profana, quæ in primis Ma-
 ximiliani I. Imperatoris auspiciis est promulgata, etsi
 maximè quietem & tranquillitatem Imperio concilia-
 verit, lex fundamentalis existimari debet: concordia
 enim, quæ per ordinationem illam Pacis statuminatur, est
 nexus, quo carere civitas nulla potest. Hinc à Cicero-
 ne apud Augustinum l. 12. de Civitate Dei, c. 21. voca-
 tur *arctissimum atque optimum omnium in Republ. vincu-
 lum incolumitatis, quæ sine justitia nullo pacto esse potest;*
 & Aristoteli II. Pol. 2. *amicitia maximum bonorum Civi-
 taribus dicitur.* Addatur Xenophon. L. 4. *memorab.*
 p. 169.

§. II.

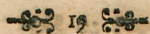
Inter leges fundamentales haud dubie ponenda
 est Capitulatio Cæsarea, quam Carpzovius, Pufendor-
 fuis, & alii Legem Regiam vocant, sed per abusum,
 & non ex usu Romanorum: hi enim lege Regiâ in Prin-
 cipem summam rerum transferri aiebant; ac certum est
 utique, Capitulatione Cæsareâ potestatem Imperatoris,
 quam habiturus est, non parum delibari. Capitulatione
 nis

C

nis autem vox haud dubiè ex barbara latinitate, & ejus traduce Italica lingua originem traxit. Nimirum aliquando Capitulum sive Capitulare legem denotavit, ut docent in jure Canonum Decretales, quæ Capitula dicuntur, perinde ut in jure feudali Longobardico capitula distinguuntur in ordinaria & extraordinaria, & apud Francos leges in Conventu Procerum conditæ, Capitularia dicta. v. du Fresne in *Glossar. voce Capitulum*. Corrupti porro temporis licentia verbum capitulare, id est, per certa capita disponere, produxit, & liber in certa capita distinctus, capitulatus dici cœpit. Unde nata, obstetricantibus præcipuè Italis, collectiva vox Capitulationis, quâ iidem Itali vocem capitulare, pactis & conventionibus applicarunt, ac pro ipso paciscendi actu usurparunt, præsertim ubi de dedendis arcibus ac urbibus munitis actum, ubi capitulare notat, de conditionibus dedendæ arcis articulatim agere, pacisci, capitulatio verò tanquam nomen collectivum pactum illud dedendæ alicujus urbis aut arcis certis capitibus distinctum. Quo factum, ut Germani, domestica præ peregrinis fastidientes, & exotica verba nativæ suæ linguæ immiscere gaudentes, hoc quoque vocabulum arriperent. Id quod factum videtur tempore Caroli V. Imper. cujus aula ex Italis, Hispanis, Gallis, Belgis, conflata erat, qui sua quisque lingua pacta cum Imperatore conventa, capitulationis nomine signarunt, eo ipso facerè indiguitantes, Germaniam ad instar arcis munitæ, validoque præsidio firmatæ, non nisi sub certis conditionibus, tanquam capitulatione aliqua religiosè servanda, tam potenti proco se se committere voluiffe. Quanquam ipse Carolus non

nisi

nisi vocem Pact five Artikel adhibuit & Electores adhuc diu post in scriptis publicis Anno 1531. 1546. 1555. solummodo *die Artikel* Obligation, Contract, Pactum, item *Capitel* / so Kayserl. Majestät in ihrer Erwehlung zu der Römischn. Königl. Cron gnädig verwilliger / nominarunt, ut *Limnäus* observavit in *prolegomenis ad Capitulat. Sect. 1. n. 23.* Donec circa initium seculi præcedentis, & prima quidem vice Capitulationis Ferdinandi II. art. 24. inserta fuit, & secutis temporibus frequentius repetita fuit. v. Capitulat. D. Ferdinandi III. art. 11. D. Ferdinandi IV. art. 2. 19. & 48. D. Leopoldi art. 2. 4. 21. 36. 38. 46. Augustissimi Imp. Josephi art. 2. 4. 20. 35. 37. 46. 47.

§. III.

Definitiones Capitulationis varias exhibet *Rachelius Dissert. de Capitulat. c. 1. §. 8. & sequ.* suam subjungens §. 11. Nec minus D. Gabriel Schvvederus *part. general. Introduct. in jus publ. c. 2. §. 10. & sequ.* circa eam occupatus est. Ipse autem cum H. Conringio definit pactum seu conventionem, qua Imperator, per Electorum suffragia designatus, ante coronationis solennia, certas sibi propositas conditiones, normam Imperii administrandi continentes, acceptat, & de iis servandis jurato cavet, publicæ salutis conservandæ causâ. Quamquam cum Rex quoque Romano-Germanicus, qui vivo Imperatori velut adjuva & certus successor adjungi solet, Capitulationi adstringatur, hoc quoque definitioni addendum fuerat. Inferendum quoque post vocem *sibi* ab Electoribus suo ac omnium Imperii Principum

007

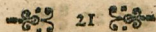
pum Statuumque nomine *propositas*, ut tanto luculentior evadat.

§. IV.

De origine Capitulationum anceps inter publici juris scriptores est disceptatio, aliis ad Francorum Reges vel Imperatores, aliis ad Conradum aut sequentes Imperatores, aliis ad Carolum V. eam referentibus, v. Racheilius *de Capitulat. Cesar. c. 2.* Novè D. Schilter *L. 1. tit. 15. §. 3. & 4.* propterea ad Francorum Reges vel Imperatores respiciendum putavit, quoniam eorum legumlatio non absolute penes Reges, sed ad consensum & approbationem Ordinum alligata fuerit. Addit: posteris temporibus quædam addita, aut priora saltim expresse renovata fuisse. Quo imprimis faciat Jus Provinciale Alemannicum c. 146. *Wenn man den König kiese / so soll er dem Reich Hulde schwehren / und soll in den Eyd vier Ding nehmen / (das Erst) das Er (Ihm) das Rechte stäret / und das Unrecht frenck / und das Reich verspreche (vorstehe an seinen Rechten) und das er das Reich allezeit mehre / und nicht mindere.* Enimverò quod pace tanti Jcti dicere liceat, hoc, quod asseruit, non probavit. Nam convenus ille Procerum in Francorum Regno nonnisi deliberandi potestatem habuit, vis decidendi unice à Regum arbitrio pependit. Quod pluribus docuit Bæclerus, quem supra cap. I. adduxi. Deinde jusjurandum illud, quod Reges initio suscepti regiminis præstiterunt, omnino diversum est à Capitulatione: nihil enim continet, quam quod suapte natura ad officium & virtutem summi imperantis spectat. Neque vetat, Reges abso-

lutos

lutos tale jusjurandum dicere, ut constat exemplo aliorum Europæ Regum, etiam Gallia. Quare verissima mihi videtur sententia, quæ à Carolo V. usque originem ducit. Nimirum opes & animus ejus Electoribus erant suspecta, videbatur enim nonnisi ad monarchiam natus, & jam consilia Hispanica de monarchia universali eruperant, ut colligi potest ex orationibus Electorum, quas consignavit Sleidanus *L. 1. Commentar. de Stat. Religionis*. Talibus ergo frænum injicere voluerunt Electores. Idque etiam in sequentibus Imperatoribus bonum ac utile visum fuit.

§. V.

Finis Capitulationis qui sit, non difficulter intelligitur, si respicere libeat, quæ in cap. præcedente dicta sunt. Scilicet nomen Imperatoris amplum est & magnificentum, quod, secundum usum loquendi veterem & hodiernum, potestatem omnem complectitur. Quæ proinde ne nimium evagetur, aut in licentiam degeneret, intra certos limites redigenda fuit, præsertim cum Status Imperii jam à longis temporibus magna libertate usi fuerint, & in regionibus suis Regiæ Majestatis æmulam potestatem, & *divonpartlar*, exercuerint.

§. VI.

Causa efficiens sunt electus Imperator & Electores, quitam suo, quam reliquorum Principum ac Statuum nomine cum Imperatore paciscuntur. Quæstiones autem duæ heic occurrunt. Una, an Rex Bohemiæ hic quoque eodem jure, quo reliqui Electores, gaudeat? Altera

tera: quanam reliquis Imperii Statibus circa conficiendam Capitulationem jura competant? Quorum historiam, quoniam magna contentione animorum non semel agitata fuerunt, breviter recensere libet: maxime cum posterior in hodiernum usque diem manserit indecisa: nam prior præcedente anno auspiciis Augustissimi Imperatoris JOSEPHI, feliciter est composita, Rege Bohemiæ, ut Electore, rursum in Collegium Electorale, & universas ejus deliberationes admisso, ac in posterum iisdem juribus, quibus alii Electores gaudent, usuro.

§. VII.

Igitur Bohemiæ Regem, quod attinet, notum est, illum ad nulla plane Imperii Germ. Comitata, tam universalia; quam particularia, præter Electoralia illa, in quibus de eligendo Imperatore agitur, vocari, ac Capitulationib. à nonnullis plane numero Statuum eximi, v. Carpzov. *de Leg. Reg. Germ. c. 5. sect. 11.* Imò ne quidem sua sponte accedentem ad consultationes Comitiales admitti, observantia testatur. Carpz. *d. c. 5. sect. 8. & 9.* Rachel. *de Comit. Elect. d. 14.* Injuriam quidem hoc ipso sibi fieri, Reges Bohemiæ conqueruntur: Privilegium enim esse dicunt, quod nullis in Comitibus comparere obstricti sint, nisi illa Bambergæ, aut Noribergæ habeantur. Monzamb. *c. 5. §. 25. f. D. Thomas. ibi in not.* quo sane non uti, ac ita juri pro se introducto renunciare posse, integrum illis esse deberet. Exempla quoque à Conring. *de Comitibus Imp. §. 17. & d. capit. §. 22.* & Carpzov. *d. sect. 8. n. 7. sect. 9. n. 4.* collecta, docere, se & olim ad Comitata quæcunque vocatos fuisse, ac in illis
vel

vel in propria persona, vel per Legatos comparuisse. Auream quoque Bullam c. 4. §. 1. expressè Regi Bohemiarum, quotiescunque Imperialem Curiam, h. e. Comitiam celebrari contigerit, in qualibet sessione, tam in consilio, quam in mensa &c. certum locum assignare, camque legis dispositionem, effectum quoque suum, universalem sc. sortiri debere. Illud dubio caret, Bohemiarum Regem ad conventum Electionis necessariò vocandum esse, illumque non minus, quam reliquos Electores votum ibi suum ordine in A. B. c. 4. §. 4. definito, ferre posse. Soleni enim conventionem Uladislao Bohemiarum Regi se in Maximiliani I. electione Anno 1486. non revocatum fuisse, indignè ferenti, A. 1487. Francofurti cautum, ut ne, sub pœna 500. marcarum auri, ab Electoribus solvenda, Regis Bohemiarum in posterum præteriri debeant, sancitum, simulque jus per A. B. competens, insigniter stabilitum fuit. Quam vide ap. Goldast. *Tom. II. der Reichs-Saß.* fol. 178. add. Limnæus. *ad Cap. Ferdinandi III. art. 50. voc. der guldenen Bull n. 20. & 23. sequ. p. m. 748. seq. Rachel. de Comit. Elect. §. 8.* An autem præter Electionis actum ad præconsultationes quoque, nec non ad conficiendam ac præscribendam Capitulationem admitti debeat? summopere quæritur. Nullas ejus ibi partes esse DD. communiter asserunt. Limn. *ad Capit. proleg. Sect. IV. num. 3. & Addit. Tomil. ad L. 3. c. 8. num. 21. p. m. 359. Bœcler. Notit. Imper. L. 6. c. 8. Conring. de Capitul. d. 22. Rachel. de Capit. c. 3. d. 7. & de Comit. Elect. d. 9. Thulemar. ad Capitul. Maximiliani II. num. 9. Coccejus J. Publ. Prod. c. 14. §. 12. & c. 12. §. 12. 13. alique quamplures, quorum rationes potissimæ sunt. (1) Quod nulla in*

in Capitulatione Bohemi inter Electores pacifcentes mentio fiat, & (2.) nullum exemplar sigillo Imperatoris munitum illi detur: addit Coccejus *d. l. (3.)* Quod cum Rex Bohemix juris Slavici, non Germanici sit, Archiofficium quoque illi datum, strictissime intelligendum, & nunquam ultra electionis actum extendendum esse. Verum uti quo ad primum, contrarium jam exemplum in Capitulatione Josephi habemus, ita secundo loco allata ratio fortius quidem stringit, tertia autem, uberiorem licet meditationem prequirens, rem penitus conficere videtur: Nam cum Rex Bohemix separato plane à Germanico jure utatur, parum quoque illius interesse videtur, quænam Imperii administrandi formula eligendo præscribatur. Contrariam tamen sententiam tuentur, Regemque Bohemix ad Capitulationem, tanquam jus electioni, ex hypothesi saltem Electorum, cohærens, admittendum esse statuunt Auctor. *Tractat. de sessione & suffragiis Elector. Regis Bohemix A. 1695.* D. Thomafius *ad Monzambanum c. 5. §. 2. lit. d. p. m. 218.* ac ipsi denique Reges, licet parum optato successu. Matthias enim in Comitibus Electoralibus A. 1612. admissionem illam urgebat quidem, repulsam tamen ferebat, Electoribus non solum observantiam, voto illius hætenus contrariam, sed & transactionem desuper An. 1562. initam allegantibus; sicuti illius temporis acta docent. Pari modo, D. Leopoldus, cum in Comitibus Anno 1663. consultationibus circa Capitulationem perpetuam interesse, A. B. dispositionem prætendens, expostularet, renitente Electorum Collegio, irritus fuit. vid. Balthaf. Vcnator *Ominos. rer. ser. p. 1. §. 61.*

§. 61. p. m. sr. quem & jam antea, Anno sc. 1658. cum Fran-
 cofurti Capitulatio futuro Cæsari præscriberetur, idem
 fatum mansisse, testis est Rachel. *de Comit. Elect. d. 4. §. 6.*
 Quodsi tamen secundum observationem hoc in casu
 à longo tempore usurpatam loqui velimus, distinctione
 inter confectionem Capitulationis, ac illius oblationem,
 tota controversia expedienda erit: scil. Electionum acta
 docent, Regem Bohemiæ nunquam ad præconsultatio-
 nes circa concipiendam conficiendamque Capitulatio-
 nem admissum, sed potius, quotiescunque illud desidera-
 verit, semper rejectum fuisse, ita ut hætenus quidem re-
 ctè dici queat, illius circa conscribendam Capitulatio-
 nem nullas partes esse. Admissus tamen fuit, & adhuc
 admittitur ad oblationem Capitulationis, & actum reci-
 piendi promissionem Imperatoris desuper juratam. Nam
 cum Electores Regem Roman. nonnisi sub certis condi-
 tionibus, Capitulat. comprehensis, eligant, ac hoc mo-
 do limitatam illi potestatem tantum conferendam esse
 decernant; Rex autem Bohemiæ votum quoque suum
 ad reliquorum voluntatem, ne electio partim pura, partim
 conditionata, & potestas modo absoluta, modo li-
 mitata inde resultet, quod absurdum, attemperare ac
 modificare debeat; hinc & illi Capitulatio à reliquis
 Electoribus, paucis quidem ante Electionem horis, per-
 legenda traditur, quo sc. cognitionem notitiamque ha-
 beat conditionum illarum, sub quibus Rex Rom. eligen-
 dus, ac quænam potestas illi conferenda sit. Hoc au-
 tem non solum A. 1562. 1572. 1612. testantibus illorum
 temporum actis, sed & in novissimis Leopoldi & Josephi
 electionibus ita servatum fuisse, partim in recenti est

D

memor-

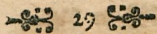
meria; partim verò Thuldenus *Histor. P. III. h. q. p. m.* 267. refert: Leopoldo utpote Bohemiæ Regi & Electori A. 1658. d. 15. Julii Capitulationem à reliquis Electoribus conscriptam in Curia præsentatam fuisse, illumque in privatum conclave secessisse, & adhibito ex consilio militari & aulico viris, ad perlegendam eam atque executendam duas horas temporis summisse, quam cum approbasset, Electioni d. 18. Julii dictam fuisse. add. Comazzi *Historia de Leopoldo Cesare P. I. p. m. 66.* Electione autem peracta, Capitulatio Regi à toto Collegio Electorali designato, præsentibus singulis Electoribus, aut absentium legatis, offertur, ac jurata illius promissio ab omnibus quoque acceptatur. Cui actui, utpote Electioni proximè annexo, Bohemiæ Regem quoque interesse debere, illique non minus ac reliquis Electoribus jus esse, obligationem juratam, conditiones sc. voto suo tacitè annexas, & à reliquis Electoribus scripto comprehensas, servatum iri, à Rege designato exigendi, sana certè ratio dicitur. Eandem itaque ob rationem in Augustiss. JOSEPHI Capitulatione, Regis quoque Bohemiæ pariter, ut ceterorum Electorum, mentionem factam fuisse, rectè observamus.

§. IIX.

Alteram jam quaestio, non minore contentione agitata, discutienda restat: An sc. ad confectionem Capitulationis, præter Electores, reliqui etiam Imperii Principes & Status admittantur, vel etiam admitti debeant? Ad confectionem dico, nam de oblatione & actu illo recipiendi juratam Imperatoris promissionem, nemo hætenus

Ænus Electoribus dubium, quod sciam, movit. Cæterum negari nequit, hoc jus præscribendæ seu conficiendæ Capitulationis Electoribus solis, superiori tempore privativè competiisse, interque prærogativas Electorum relatum fuisse, nomine tamen cæterorum Principum ac Statuum simul exercendum. vid. Conring. *de Comit. Imp. Germ.* §. 22. Occasionem huic rei dedisse videtur vulgata olim opinio, Capitulationis scilicet confessionem, essentialem Electionis, vti A. B. solis Electoribus competentis, partem esse, ac eapropter ad hos quoque solos spectare, cui dd. observantia publica, ac usus praxisque Imperii accessit, & Electoribus juris hujus haut interruptam possessionem, longissimo sane tempore firmaverit. add. Dn. Kulpif. *ad Monzamb. c. 5. §. 2. p. m. 63. sqq.* Eo tamen minime obstante, cæteri quoque Imperii Principes ac Status, communionem juris hujus sibi vindicare intenderunt, Capitulationemque in Comitibus universalibus, omnium statuum consensu, conficiendam esse asseruerunt. Cum enim per Capitulationem, tanquam normam ac formam constituendi ac regendi Imperii, Imperatoris potestas vel arctius constringi, vel laxius extendi queat, summa sanè totius Imperii ad Electores pervenisse videretur, si illis solis Reipubl. Statum hoc modo pro lubitu ordinare, ac de juribus Regni, Ordineque suo ex arbitrio disponere, ulterius permitteretur; neque amplius ferendum esse, tam nobili legislatoris potestatis parte, circa adornandam hanc publicam ac fundamentalem legem, Status diutius privari. Præferunt quidem huic controversiæ Principum nonnulli, jam post Rudolphi II. excessum, Electorum jus in

dubium vocantes. vid. Londorp. *Act. publ. Tom. II. L. 3. 37. 2. p. 639.* Hippolith. à Lapidè *P. 1. c. 15. sequ. 1. n. 2. p. 274.* Verum, cum hæc dubitationes ex literis privatis potissimum desumptæ, neque unquam publicè proposi-
tæ fuerint, totumque negotium, tunc quidem temporis non omnes Imperii Ordines conjunctis suffragiis, parique constantia (uti refert Stamler. *de reserv. Imperat. §. 17. n. 14. p. 66.* notatus ideo à Limnæo *Tom. II. Addit. ad L. 1. 7. Publ. c. 12. p. m. 277.*) tractaverint, successu illud caruit, ac commodiori temporis reservatum fuit. vid. Limn. *ad Capitul. in proleg. sect. 4. n. 5. sequ.* Conring. *de Capitul. §. 26.* Evangelici nempe Principes ab Hippol. à Lapidè edocti, v. Balth. Venator. *Omin. rerum serie p. 1. §. 3.* Electorum nimiam potestatem reformidantes, in Tract. Pacis Westphal. A. 1646. inter gravamina politica reculerunt: Ex mutatis subinde Cæsarum Capitulationibus apparere, jura Reip. fluctuare, ac statum Imperii perpetuis mutationibus obnoxium agere; super duraturâ itaque Capitulatione nunc, aut proximis Comitibus, consensu Electorum & Ordinum conveniendum, & si correctione aliqua opus sit, eam in Comitibus decernendam: Equidem ea, quæ Electoribus solis per A. B. competunt, à se non sollicitari, præcavendum tamen, ne Collegium Electorale deinceps, uti hætenus, reliquorum jura involet. v. Pufendorf. *Rer. Suec. L. 18. §. 71.* Pfanner. *Histor. Comit. Pacis Westphal. L. III. §. 35. p. 301. & L. IV. §. 31. p. m. 485.* Et licet Electores longissimi temporis præscriptionem, sine ulla Principum ac Statuum contradictione, acquisitam, ac creberrimo usu firmatam, oppo-

opponerent, statusque ab obligatione, tacitâ illorum voluntate contractâ, invitâ alterâ parte, recedere non posse, nisi & naturalem æquitatem violare, ac jura, Electoribus vi A. B. competentia, ipsi invadere simul velint, obtenderent. Hisce tamen non attentis, Instr. Pacis Cæsar. Suecic. *art. VIII. §. habeantur. 3.* ut proximis Comitibus de certâ constantique Capitulatione concipienda ex communi statuum consensu agarur & statuatur, insertum, ac hoc modo Capitulationis perpetuæ confectio inter negotia Comititalia relata, Statibusque universis communis reddita fuit. add. Kulpis. *ad Monzamb. d. p. 69. Conring. d. §. 24.* Indictis postea A. 1652. Ratisbonâ à Cæsare Comitibus, quæstio hæc de Capitul. perpetuâ consensu omnium adornandâ, in Senatu Principum, inter primas sane magno animorum fervore agitari cœpit: cui altera quoque illa, de Rege Romanorum, vivo Imperatore, non nisi consentientibus universis Imperii Statibus eligendo, annexa fuit. Reluctabantur tum Electores, & jura sua longissimi temporis observantiâ firmata, graviter propugnabant, inter alia allegantes: Eam saltem Pacificat. Westphal. mentem esse, ut proximis Comitibus decidatur, num quæstio, an Rex Romanor. vivo Imperatore sit eligendus, & in Capitulatione perpetua, ejusmodi indolis sint negotia, ut desuper cum Principibus & Ordinibus in Comitibus agi debeat? Interim salva Electoribus jura sua merito mansisse. v. Pufendorf. *rer. Brand. L. IV. §. 38.* Pfanner. *Histor. Comitior. 1652. L. II. §. 11. & 23.* Balth. Venator. *Omn. rer. serie P. I. §. 6.* Indulgebant tamen Principibus, ut monita sua constitutionibus Imperii, ac consuetudinibus conformia, Capitulationi,

prout occasio tulerit, inferenda, expromerent; Qui etiam, cum Electores interea Augustum, ad eligendum Romanor. Regem secessissent, monita per Deputatos concinnata, Electoralibus Legatis, qui Ratisbonæ sub-
 stiterant, & quidem tam communia utriusque Religio-
 nis sociis, quam Evangelicis propria, offerebant, tan-
 quam pleno suffragii jure valitura, ac hoc modo Capitu-
 lationi necessariò inferenda. v. Pfanner. *d. l. II. §. 22. 25. 27. 58. 60. 63.* Conring. *d. l. §. 35. 26.* At Electores præ-
 ter alia, ea potissimum, quæ imminuendæ potentiaæ suæ
 inventa videbantur, unanimi consensu rejiciebant. Pu-
 fendorf. *d. l. IV. §. 40.* è reliquis autem nonnulla suo
 loco inferebant Capitulationi Ferdinandi IV. die 2. Junii
 præscriptæ. Quod quidem Principes Evangelici præ-
 primis ægerrimè ferebant. v. *Grundfeste P. III. c. 3. p. m. 182. 183.* novaque ad Capitulationem perpetuam moni-
 ta faciebant, ac ut totum hocce negotium durantibus
 Comitibus absolveretur, acriter instabant, frustra licet. v.
 Pfanner *d. l. VI. §. 54. 57.* Pertinacia enim Directorii
 Austriaci, plurima vota, per Deputationem sc. Capitu-
 lationem expediendam esse, rejicientis, vid. *Grundfeste P. II. c. 5. p. m. 108.* Pfanner. *d. l. V. §. 75.* effecit, ut Capi-
 tulationis negotium, jam olim ad Comitibus remissum, ad
 prorogata denuo Comitibus, biennio post redintegranda
 in Recess. Imp. de A. 1654. §. *Wenn aber bey erstgemelde. 192.* rejiceretur. v. *Grundfeste P. III. c. 2. p. 183.* Pfanner.
d. l. VI. §. 68. & 61. Venator. *d. l. §. 7. 8. 9.* Verum
 priusquam dies, novis Comitibus dictus, illucesceret, non
 solum recens electus Romanor. Rex Ferd. IV. d. 9. Julii
 1654. sed & ipse Imperator Ferd. III. d. 2. April. 1657.
 fatis

fatis concesserant, quapropter ad novam electionem Electoribus transeundum erat, qui & Francofurti desuper consultaturi conveniebant, ac post varias moras Leopoldum, Regem tunc Hungariæ ac Bohemiæ, d. 18. Julii, 1658. unanimiter in solium Imperatorium collocabant. vid. omnino Pufendorf. *rer. Brandeb. L. VII. §. 21. 42.* Antequam autem negotium hocce ad desideratum hunc finem perduceretur, Principes ac Status per Deputatos suos, Francofurti tunc subsistentes, nulla enim eo tempore Comitia erant, Electorali Collegio certa monita Evangelicis ac Catholicis communia, partim verò utriusque partis propria, d. 17. April. 1658. præsentari jusserunt, in contexendâ Capitulatione itidem cum pleno jure suffragii valitura; exhibet illa Auctor *der Grundfeste P. III. c. 3. p. 185.* Cumque desiderio suo eventus minime respondisset, protestatione d. 8. Aug. 1658. Francofurti interposita, cujus tenorem v. ap. Auct. *der Grundfeste d. l. p. 229. sequ.* Capitulationem ipsam, imprimis jura Principum ac Statuum concernentem, e. gr. jura ferendarum vel interpretandarum legum, alienandorum bonorum Imperii, Pacis & Belli, delectus, fœderum, declarationis in Bannum, aliaque perplura neglecta deprehenderent, pro lege publica se nonnisi in quantum monitis suis, ac Instrumento Pacis, cæterisque Imperii constitutionibus conformis sit, habituros, suaque circa perpetuam Capitulationem competentia jura, se hoc ipso integra reservaturos, publice declaraverant. v. Conring. *d. l. §. 27.* Neutiquam enim Electorum confessionem, se non suo tantum, sed & omnium reliquorum Principum ac Statuum Imperii nomine pactum hocce

hocce inivisse, & Imperatoris juratam promissionem accepisse, in proœmio & epilogo Capitulat. Ferdinandi IV. jam comparentem, verbo: **Wie denen Chur-Fürsten für sich/ und sämtliche Fürsten und Stände des Reichs/ u. denen gedachten Chur-Fürsten für sich und im Rahmen des Heil. Röm. Reichs ic.** hic quidem sufficere posse; aliud enim esse, nomine alicujus aliquid facere; aliud autem ex mente ejus rem aliquam perficere: Ultimum ergo hocce, non solum prius illud circa Capitulat. negotium Principes efflagitare, eorumque protestationem, non tam de præferendâ Capitulatione, quam præcise de materiâ illius interpositam fuisse, ac ita ad mentem præcipuè spectare. vid. Rachel. *de Capitul. c. 3. §. 5. & de Comit. Elect. d. 40. 41. 42. 43.* Imprimis post electionem Leopoldi, Comitii Ratisbonæ A. 1663. cœptis, & in hunc usque diem durantibus, non remissiore zelo Capitulationis negotium statim post consultationes de Bello Turcico, & suppetiis Imperatori ferendis reassumptum fuit, ubi quidem Electores parem ferè conficiendæ rei fervorem præ se tulerunt; traditâ scil. April. fin. A. 1664. Principibus & Statibus perpetuæ Capitulationis formulâ, cujus instrumentum exhibet Fritsch. *ad Limn. L. 1. c. 12.* & Mulzius *in represent. Majest. Imp. P. 1. c. 12. §. 12. p. m. 140. sequ. qui & p. 162. sequ.* Principum ad illam monita adjecit. add. Venator. in *Omin. rer. serie P. 1. §. 49.* Monita verò ipsius Cæsaris, quæ Electoribus, licet haud in vitatus, aperuit, tradit §. 89. Et pulchrè quidem omnia procedere videbantur, cum tota res subito ad Prologum & Epilogum velut vado adhærescere inciperet, quod Electores illorum aliam habere vellent formulam, quam

quam vide apud Fritsch. *in annot. ad Capitul. Josephi p. m. 71.* alia verò Principibus Statibusque placeret. Scilicet reservare sibi intendebant Electores jus ad capitulandi, h. e. potestatem Candidatum Imperii ulterius, & quidem cum effectu obligationis universal. obstringendi, quotiescunque illud in negotiis communia Imperii, & Ordinum non concernentibus, è re Reipubl. esse judicaverint, modo A. Bullæ, Instrumento Pacis, Capitul. perpetuæ, legibusque Imperii nihil derogetur. v. Conring. *d. l. §. 28. 29.* E contra Principes censebant, hoc admisso, omnia, quæ acta erant, facile subverti posse. Frustra enim constantem Capitulationis formulam conscriptam fuisse, si arbitrium addendi, quæ libuerit, Electoribus relinqueretur. v. Cæsar. Fürstenerius *de Supremat. Princip. Germ. c. 33. p. 178.* Temperamentum itaque excogitarunt Principes; Electorali nempe Collegio facultatem omnino reliquendam esse, si salus & necessitas Reip. id requirat, electum Imp. ad alia quoque in Capitulatione perpetuâ nondum comprehensa, capita, salvis tamen Imperii Legibus, ac Statuum juribus, perpetuâque Capitulatione, cum effectu obligandi in perpetuum, nisi in proximis ab electione Comitibus, communi Statuum consensu diversum statuatur ac definiatur, adstringendi. v. monita Principum ad Epilogum apud Mulz. *d. l. p. m. 168.* Venator *d. P. r. i. §. 66.* Et putabant quidem illi, Electoribus, postquam Capitulationem in Comitibus in constantem formam redigi haud gravatim rulerint, tantominus molestum fore, de iis quoque, quæ salutis publicæ intuitu, electionis tempore Capitulationi inferuerint, postmodum in Comitibus agi. Uti enim fiducia sit,

E

Ele-

Electores nihil bono publico adversum hic acturos : ita quoque de reliquis minime præsumendum esse, illos temerè mutaturos, quæ Electores salutariter Capitulationi inferenda judicaverint. v. *Mulz. d. l. §. 13. p. m. 169.* Verùm, cum hoc remedium Electoribus parum ad palatum esset, res tanta indecisa mansit, neque ex difficultatibus hisce hæctenus se extricare potuit. vid. de hac controversia potissimum Balthaf. Venator. *Omin. rer. serie P. 1.* qui in Comitibus his usque ad annum 73. agitata, nervose salisque mica aspersa recenset, unde sua excerptit Conringius *d. l. §. 28. 29.* Quiescebat hoc modo in Comitibus Imperii universi. capitularis tractatio, cum subito Electores, à Cæsare Augustam evocati, Regium Romanor. diadema Illius primogenito Josepho, Ungar. Regi, impuberi licet, die 24. Jan. 1690. imponerent. Historiam electionis hujus, nec non coronationis insecuræ, justo volumine recenset Sigismundus Ferrarius. Quiescebant non minus Principes, qui tanta animorum contentione Electorum jura, tam circa Roman. Regis electionem, quam Capitulationis confectioem, hæctenus impugnaverant, & taciti ac tranquillè utrumque actum ab Electoribus solis, nemine prærequisito, expediri aspiciebant. Imò quod mirandum, neque monita capitulari conventioni inferenda, uti antea sueverant, offerebant, neque in electionis loco protestatione interposita, jura à se prætenfa, sibi salva reservabant. Re tamen illa, serius licet perpensa, demum die 3. Augusti, A. 1690. Ratisbonæ in Comitibus Principes protestationem, contradictionem, & reservationem, universo Collegio Electorali insinuandam, & ad acta Imperii reponendam, Directoro-

rectori Moguntino tradidere, quam tamen hic ab initio acceptam, Directorio Salisburgensi paulo post, ne quidem perfectam redhibuit, causatus, ex Electorali sententiâ, spectare hæcce neququam ad Comitum universalia, neque Ratisbonam locum electionis esse: Augustæ enim Electoribus, tunc electionis causâ congregatis, & quidem in continenti, ut olim Francofurti, præsentari illam, si salutarem sibi duxerint, protestationem interponi debuisse, jam post vulneratam causam neque locum, neque tempus esse, medelam huic afferendi.

§. IX.

An autem, non obstante protestatione illâ, Capitulationes Leopoldi & Josephi vim legis pragmaticæ habeant? altioris est indaginis. Conringio quidem *ad Lampadium* p. 136. & 269. ex hypothese Principum id non videtur. Dn. Kulpis. *ad Monzamb. c. 5. §. 2. p. 71.* iudicium suum suspendit. Qui verò à parte Electorum stant, intrepide quæstionem affirmant, rationibus hisce fulti. Primò enim dicunt, indubium esse, Electores ad minimum per longissimi temporis observantiam, totque actus, absque ulla contradictione exercitos, validam ac firmam juris capitulandi possessionem acquisivisse. Deinde licet concedamus, in Instrum. Pacis ipsum Capitulationis negotium inter negotia Comitum relatum, ac ita omnibus Statibus commune redditum fuisse. Attamen, cum inibi solum dicatur; quod in proximis Comitibus de certa constantique Capitulatione concipienda ex communi Statuum consensu agi & statui debeat; neququam verò adjiciatur: Electores interea temporis aut omni ele-

Etione Regis Rom. & confectiōe Capitulat. abstinere, aut necessario monita Principum ac Statuum in vim suffragii admittere, omnino sequi; petitorium, à Principibus hæctenus ventilatum, possessorium penitus intactum reliquissè, Electoresque tamdiu in possessione juris Capitulationem temporariam conficiendi, contra quorum vis contradictiones tuendos esse, donec Capitulatio perpetua, in Instrum. Pacis unicè promissa, ad perfectionem suam perducta fuerit. Pacificationis quippe legem ultra tempus expressum, minimè extendendam esse. Eodem ex fundamento jus quoq; ad capitulandi, quoad negotia ad minimum extracomitialia, Electoribus omnino relinquendum esse, judicabunt, nisi & illorum prerogativa & facultas eligendi Regem Rom. in A. B. illis privativè data, simul labefactari, ac tota demum Imperii compages corruere debeat. add. Venator *d. p. 1. §. 67. Pfanner. Histor. Comit. L. II. §. 23. p. 186.* Ceterum illud pro certo asseri posse puto, Cameram Imperialem, quæ nomine Imperatoris ac Imperii judicat, Capitulationem, quatenus monitis Principum adversatur, in judicando haut sequi.

§. X.

Objectum Capitulationis, si explicaturus sim, prolixior fortè, quam instituti mei ratio fert, fuero, verbo igitur dicam, firmari per eam superioritatem territorialem, ac libertates Statuum, aliorumque membrorum Imperii; statui in eâ, quæ negotia ab Imperatoribus cum consensu Electorum vel unanimi, vel secundum majora numero suffragia, sint expedienda, quæve ad universorum Imperii Statuum deliberationem rejicienda.

§. XI.

§. XI.

Forma Capitulationis conficiendæ consistit in conventionone. In proimio enim omnium capitum à Carolo V. usque diserte ita scribitur : **Das wir uns demnach aus freyem gnädigen Willen mit denselben unsern lieben Neven/ Oheimen und Chur-Fürsten dieser nachfolgenden Articul Geding- und Pacts-Weise vereiniget/ vertragen/ die angenommen/ bewilliget/ und zugesagt haben/ alles wissentlich und Krafft dieses Brieffs.** Quæ iterum clarissime evincunt, inanem esse philosophiam Jacobi Lampadii, quam supra Cap. I. jam explosi, negantis, capitulationem per conventionem fieri. Ceterum notabilis est clausula in Capitular. Augustissimi Imp. Josephi : **Solches alles und jedes/ wie obstehet/ haben wir obged. Röm. König/ geredt/ versprochen/ und bey unseren Königlischen Ehren/ Würden und Worten/ im Nahmen der Wahrheit/ zugesagt/ thun dasselbe auch hiemit/ und in Krafft dieses Brieffs/ inmassen wir dann das mit einem leiblichen Eyd/ zu GDee und dem Heiligen Evangelio geschwohren/ dasselbe steth/ fest/ und unverbroschen zu halten/ deme treulich nachzukommen/ darwider nicht zu seyn/ zu thun/ noch zu schaffen/ das es gethan werde/ in einige Weiß oder Weg/ wie die möchten erdacht werden :** (vid. Limnæus prolegom. in Capitular. sect. 8. n. 29. Rachel. de Capitul. Rom. Germ. c. 7. §. 8. D. Schvveder. parr. general. Introdect. in 7. publ. c. 2. §. 20. & confer cum illis tamen Capltular. Josephinam, arr. 10. ibi: da aber publica solus & utilitas.) **uns auch darwider einiger Behelff/ oder Ausnahme/ Dispentationes, Absolutiones, Geists oder Weltliche Rechte/ wie das Nahmen haben mag/ nicht zustatten kommen sollen.** Quæ posterior clausula primum

— 38 —

in Ferdinandi IV. Capitulationem recepta fuit. v. Lon-
dorp. tom. 7. A. 7. P. 1. 6. c. 619. p. 715.

§. XII.

Satis de Capitulatione Cæsareâ: restat ut verbo di-
cam de Pace Westphalicâ: nam & hanc inter leges fun-
damentales esse referendam, disertè cavit ipsum ejus In-
strumentum Osnabru g. art. 17. §. 2. & Monaster. §. 112.
Hinc in Recessu Imperii A. 1654. §. Und ober 4. & §. 6. de
eodem est: **vor ein gegebenes Fundamental Gesetz des Heil.
Röm. Reichs / und immerwährende Reichschain / und ewige
norma judicandi, steth / fest / und unverbrüchlich gehalten.**
Et sane si consideretur vel unicus art. 8. §. Gaudeant,
quantum ibi Imperii Statibus vel datum, vel confirma-
tum sit, cuius facile pater. Add. Capitulatio D. Ferdi-
nandi IV. D. Leopoldi M. & nunc feliciter regnantis

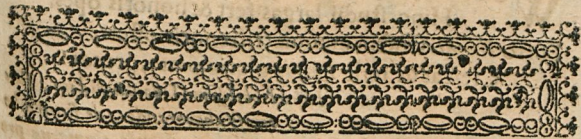
Augustissimi Imp. Josephi, art. 2.

Tantum! Deo sit laus, honor, gloria in secula seculorum.

COROLLARIA.

1. *Si dolus causam contractui dedit, dominium non transfertur.*
2. *Negatoria actione conventus servitutem, etsi in ejus possessione constitutus sit, probare tenetur.*
3. *Ad prescriptionem servitutis sola domini scientia cum lapsu tem-
poris non sufficit.*
4. *Conditio causa dati causa non secuta datur etiam heredibus.*
5. *Depositarius jure retentionis ob factas impensas uti non potest.*
6. *In Emptione venditione respici debet mensura loci contractus, non
rei sita.*
7. *Venditori l. so competit remedium L. 2. C. de Rescind. Vendit.
etiamsi res apud emptorem perierit.*
8. *Evictio locum non habet in locatione conductione.*
9. *Legatario competit l. f. C. de Edict. D. Hadriani tollendo.*
10. *Si quis iniqua iudicis sententia fuit absolutus, huic per erro-
rem solventi, forte ex illa vel alia causa, conditio soluti datur.*

Sic

Sic WUCHERERUS ovat post tædia
 longa laborum,
 Et largo recipit fœnore, quod dederat.
 Sit fortunatus, nec non pia vota parentum
 Expleat, ut flos sit delictumque suis.

*Nobilissimo Dno Candidato, Amico & Con-
 victori suo æstimatissimo, l. m. scri-
 bebatur*

Joannes Nicolaus Hertius,
 J. U. D. & P. P.

Fundamentales Leges dum laude resolvitis
 Enfundant Leges premia larga Tibi.

*Nobilissimo DN. WUCHE-
 RER, Jurium Candida-
 to Optimo, de novis Ho-
 noribus ex animo gra-
 tularur*

Bernh. Ludov. Mollenbecius,
 J. U. D. & P. P.

WU-

WUCHERER ! ex libris usuras quærit avaras,
 Hinc studii largas fert & honoris opes;
 Porro *Themis* fructus cumulati fœnoris offert,
 Crescat ut inde *Patris* gloria parta, precor!

*Hæc Nobilissimo Dno Candidato, Fami-
 tori suo honorando, de futuris ho-
 noribus cum voto omnigena pro-
 speritatis gratulatur*

Simon Nicolaus Orthius,
 J. U. D. & Prof. Ord.

Fundamentales *Themidos* dum rite tueris
 Leges, En Legum premia multa precor,
 Scilicet ut largo succrescant fœnore Laudes,
 Sic honor & nomen te sine fine manent.

*Nobilissimo & Doctiss. Dno Candida-
 to, cum omnigenæ felicitatis ap-
 precatione, memoriæ gratia ap-
 ponebat*

Melch. Dethm. Grolman,
 D. & Prof. Jur. Ord.

F I N I S.

ULB Halle

3

004 591 461

f

TA → OL n.w. 1+4 Schild verknüpft

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA

DE

LEGIBUS FUNDAMENTALIBUS IN GENERE,
ET SINGULATIM IN IMPERIO ROMANO
GERMANICO.

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRANCISCO ERNESTO,
HASSIÆ LANDGRAVIO, PRINCIPE HERS-

FELDLÆ, & Reliqua.

JUVENTUTIS PRINCIPE,
EX DECRETO ET AUCTORITATE
INCLUTÆ FACULTATIS JURIDICÆ
IN ILLUSTRİ HAC LUDOVICIANA

PRO LICENTIA

SVMMOS IN VTROQUE IVRE HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CAPESSENDI,
PLACIDÆ

EXCELLENTISS. ACADEMIÆ PROCERUM
DISQUISITIONI SUBMITTIT

DIE JVLII. ANN. MDCCIX.

CONRAD. CHRIST. WUCHERER,
ULMENSIS.

GISSÆ-HASSORVM,

Typis JOH. REINHARDI VULPII, Acad. Typogr. Ord.

1209, 7

31.
13 752

